

УДК 378.011.3-051:811

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-6\(195\)-65-68](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-6(195)-65-68)

Кокнова Тетяна

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-0232-0756>

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ НА ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

A Розглядаються суперечності, що виникають між достатньою за обсягом науково-методичною традицією підготовки майбутніх викладачів іноземних мов і сучасними освітніми інструментами в підготовці викладачів іноземної мови нового формату. Така суперечність вимагає перегляду технологічного інструментарію, який можна було б використовувати у процесі формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов. У ході дослідження автор дає визначення технологізації та вдається до деталізації вимог і групування методологічних критеріїв, яким вони мають відповідати, і що висуваються до відбору такого інструментарію, який буде здатний впливати на рівень сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов (концептуальність, системність, керованість, ефективність, відтворюваність, динамічність, перспективність); доповнює їх специфічними вимогами, актуальними в контексті підготовки майбутніх викладачів іноземної мови.

Ключові слова: лінгвометодична компетентність; майбутні викладачі іноземних мов; технологічний інструментарій; технологія; професійні компетенції

S *Koknova Tatiana. The influence of technological tools on linguistic and methodological competence's development in future foreign language teachers.*

The article considers certain contradictions between the profound scientific and methodological tradition of future foreign language teachers' training and modern educational tools for training foreign language teachers under current conditions of new challenges. Such a contradiction requires a revision of technological tools that could be used in the process of linguistic and methodological competence development in future foreign language teachers. In the course of the research, the author defines technologization as a very profitable pedagogical tool (forms, methods, techniques, tools, resources, etc.), which, on the one hand, allow considering the individual potential of future foreign language teachers, and on the other - should be focused on the development of linguistic and methodological competence within a pedagogical system. The researcher gives detailed requirements and groups methodological criteria to be met for selection such tools that will allow influencing the level of linguistic and methodological competence development in future foreign language teachers (conceptuality, system approach, controllability, efficiency, reproducibility, dynamism, prospects). The researcher also adds specific requirements relevant in the context of future foreign language teachers' training. Those requirements should become a reference point to select such a technological set that will be implemented into the system of linguistic and methodological competence development in future foreign languages teachers in the process of their professional training. Prospects for further research involve the development of guidelines for the practical implementation of the suggested technological set in the process of professional training of future foreign language teachers.

Key words: linguistic and methodological competence; future foreign languages teachers; technological tools; technology; professional competencies

Кокнова Тетяна Анатоліївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри романо-германської філології, Державний заклад вищої освіти «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, Україна

Koknova Tatiana, PhD of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Romano-Germanic Philology Department, State Institution of Higher Education «Taras Shevchenko National University of Luhansk», Starobilsk, Ukraine

E-mail: koknovatanya@gmail.com

Актуальність проблеми. Сучасність вимагає вдосконалення системи педагогічної освіти з орієнтацією на пошук нових підходів до підготовки спеціалістів «із інноваційним типом мислення, інноваційною культурою та здатністю до інноваційного типу діяльності, що лише і може забезпечити перехід України до інноваційного типу прогресу і суспільства знань» [5, с. 3]. Окрім цього, важливо орієнтувати підготовку фахівців «до життя в умовах глобального простору, формування свого роду глобалістської людини, що забезпечить сучасний рівень її діяльності, а також конкурентоздатність України в європейському і світовому просторі» [там само, с. 3–4].

Отже, виникає необхідність відійти від просто уявного нагромадження студентів знаннями до справжнього розвитку компетенцій.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку компетенцій майбутніх учителів іноземної мови на сучасному етапі розглядалася низкою зарубіжних учених. Так, Х. Басол та Д. Інозу розглядають питання освіти вчителів іноземних мов у контексті розвитку в них міжкультурної комунікативної компетенції [6], а Ю. Джуніарді – вдосконаленні викладацької компетентності викладачів англійської мови та її вплив на підвищення загальної компетентності викладачів англійської мови [9]. Х. Хасан та Д. Шкак тлумачать поняття компетентності у різних вимірах і напрямках [8]; А. Мухаммад та Н. Рахмат проаналізували компетенції мовних вчителів [11]; литовські дослідниці Л. Вілканчене та І. Розгене деталізували компетентність учителів іноземної мови з інтеграцією предметно-мовного інтегрованого навчання іноземній під час їхньої професійної діяльності [12, с. 196].

Серед українських дослідників оговорене питання вивчали В. Черниш, Ю. Васейко, В. Каплінський, Л. Ткаченко та Ю. Березок [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі вірує суперечність, яка корелює між достатньою за обсягом науково-методичною традицією підготовки майбутніх викладачів іноземних мов і сучасними освітніми інструментами в підготовці викладачів іноземної мови нового формату, що вимагає перегляду технологічного інструментарію, який можна було б використовувати у процесі формування їхньої лінгвометодичної компетентності.

Мета нашої статті: визначити ефективний технологічний інструментарій задля формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. На нашу думку, правильно відібраний та організований технологічний інструментарій стане таким собі «акомодаційним механізмом», який буде сприяти гетерохронному

розвитку майбутнього спеціаліста, не потребуватиме додаткового часу вже після отримання диплома для пошуку свого власного «Я» в професійному педагогічному світі.

Викладення основного матеріалу. Перш ніж перейти до розгляду конкретного інструментарію, визначимося з термінологічними дефініціями: «педагогічна технологія», або «освітня технологія», «технологізація», які детально було розглянуто В. Андрущенком, В. Луговим, О. Аніщенко, Л. Лук'яною, Л. Сігаєвою, С. Зінченко, О. Баніт, Н. Дорошенко, О. Сипченком, Л. Петришин, С. Харченком та ін. Величезні кроки вже зроблені для того, щоб змінити уявлення про початкову та середню школу, і ми чітко розуміємо, що це складний і системний процес, який вимагає рішучих і комплексних змін на всіх ланках. І починати, на нашу думку, вже треба з підготовки спеціалістів у ЗВО, зокрема і з підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, оскільки нині суспільство потребує фахівців нового типу, і тому заклади вищої освіти повинні максимально сприяти підготовці таких фахівців, які йдуть у ногу із сучасними глобалізаційними трендами, здатні до інновацій та успішної професійної самореалізації в конкурентному професійному середовищі. Такий викладач іноземної мови після закінчення ЗВО з легкістю здійснює свій особистісний саморозвиток і самовдосконалення відповідно до власних уподобань і здібностей [10].

На жаль, маємо констатувати, що теоретизованість освітнього процесу та сталі технологічні можливості призвели до того, що нинішні дипломовані спеціалісти ще довго себе шукають, не розуміючи, як саме та яким чином можна самореалізуватися, як себе вдосконалити та як саме найефективніше можна самопрезентуватися для інших. Саме тому технологізація освітнього процесу щодо професійної підготовки педагогічних працівників, на думку С. Харченка, має бути зорієнтованою на «вироблення практичних умінь і навичок застосовувати одержані практичні знання» [2, с. 7].

Сучасні педагогічні технології розуміються як множина обґрунтованих проєктивних дій, здійснених суб'єктами освітнього процесу з метою підготовки фахівців згідно з вимогами інформаційного суспільства.

Л. Петришин педагогічною технологією вважає взаємопов'язану «сукупність форм, методів, засобів і ресурсів навчально-виховного процесу, об'єднаних єдиною метою, цілями та завданнями, які в змістовному аспекті зорієнтовані на формування необхідних професійних якостей у процесі фахової підготовки» [3, с. 272]. З іншого погляду, освітня (педагогічна) технологія розглядається як спосіб опанування заплано-

ваної освітньої (педагогічної) інформації, досягнення освітніх цілей щодо навченості.

Тобто традиційно «педагогічну технологію», або «освітню технологію», вчені уявляють як: сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір скомпанованого організаційно-методичного інструментарію (форм, методів, способів, прийомів навчання); змістовну техніку реалізації освітнього процесу; продуману в усіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення освітнього процесу з безумовним забезпеченням сприятливих умов для всіх учасників освітнього процесу [1]; системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, використовуваних для досягнення педагогічних цілей; має концептуальну основу (мета та зміст освітнього процесу), процесуальну частину (методи та форми освітньої діяльності студентів і викладачів) і моніторинг освітніх досягнень.

За Л. Петришин, «педагогічна технологія є певним рівнем розвитку освітнього процесу, яка забезпечує його технологічність» [3, с. 270], і тому, на думку вченої, технологізацію педагогічного процесу визначено як «процес, що охоплює всі основні види діяльності науково-педагогічних працівників, планування і здійснення підготовки фахівців певної сфери» [там само].

Отже, підсумовуючи сказане, зазначимо, що в межах нашого дослідження технологізацію розуміємо як увесь імовірний педагогічний інструментарій (форми, методи, прийоми, засоби, ресурси тощо), які, з одного боку, дають можливість урахувати індивідуальний потенціал майбутніх викладачів іноземних мов, а з іншого, – мають бути зорієнтованими на формування лінгвометодичної компетентності.

Визначивши одне з ключових понять, звернемося до деталізації вимог, які висуваються до відбору такого інструментарію, який буде здатний впливати на рівень сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов.

Так, Г. Романова вважає, що під час планування освітнього процесу необхідно враховувати технологічну послідовність дій/операцій, які вибудовуються відповідно до цільових установок і які мають форму конкретного очікуваного результату [4, с. 147]. Крім того, необхідно врахувати технологічну гармонійність функціонування інструментів у процесі взаємодії викладача і тих, хто навчається, на засадах принципів індивідуалізації та диференціації. До того ж, відібрані ресурси, з одного боку, можуть бути сплановані та втілені будь-яким викладачем, а з іншого, – гарантувати досягнення запланованих результатів усіма студентами. Авторка вважає, що органічною частиною технологічності є діагностичні процедури, що мають

містити критерії, показники та інструментарій вимірювання результатів діяльності [там само].

Результати дослідження. Аналізуючи в науково-педагогічній літературі вимоги до відбору технологічного інструментарію, згрупували методологічні критерії або вимоги, яким вони мають відповідати, впроваджуючись в освітній процес у контексті підготовки майбутніх спеціалістів.

Отже, виділяємо: концептуальність (необхідність спиратися на певну наукову концепцію, що передбачає філософське, психологічне, дидактичне, соціально-педагогічне досягнення цілей навчання); системність (мають ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок усіх його елементів, цілісність); керованість (передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами й методами з метою коригування результатів; ефективність (можуть бути ефективними за результатом і оптимальними за витратами, гарантувати досягнення очікуваного результату навчання); відтворюваність (можливість застосування/повторення/відтворення технологічного інструментарію іншими викладачами); динамічність (здатність до або адаптації технологічного інструментарію в умовах мінливої парадигми освіти); перспективність (використання інноваційних освітніх технологій).

Висновки з даного дослідження. Отже, у контексті цього дослідження визначені нами вимоги і мають стати орієнтиром для виокремлення такого технологічного комплексу, що буде використаний під час формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. Оскільки технологізацію вважаємо складним і багатогранним інструментарієм, який треба зорієнтувати на три блоки: перший – являє собою базові форми організації освітнього процесу; другий – представляє методи навчання, які вбачаємо доцільними використовувати задля успішного формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов; третій – містить цифрові технології, що дають змогу оптимізувати та інтенсифікувати фахову підготовку майбутніх викладачів іноземних мов. Розроблення технологічного інструментарію, зорієнтованого на формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки, дозволить: по-перше, спланувати процес фахової підготовки з урахуванням заздалегідь запланованого результату; по-друге, звернутися до студентоцентрованості (врахувати індивідуальні здібності та особистісні освітні цілі майбутніх викладачів іноземних мов); по-третє, використати найефективніший технологічний комплект, що здатен

у найкоротший термін сформувати лінгвометодичну компетентність.

Перспективи подальших досліджень лежать у площині розроблення методичних рекомендацій щодо практичного впровадження запропонованого технологічного комплексу у процес фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Монахов В. М. Дидактическая аксиоматика когнитивной теории педагогических технологий. *Современные информационные технологии и ИТ-образование (SITITO'2016)* : труды XI междунар. науч.-практ. конф. Москва, 2016. С. 32–39.
2. Педагогічні технології в сучасних наукових дослідженнях: досвід та інновації : монографія / за ред. С. Я. Харченка. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. 372 с.
3. Петришин Л. Й. Теоретико-методичні основи формування креативності майбутніх соціальних педагогів : дис. ... д-ра пед. наук. Старобільськ, 2015. 716 с.
4. Романова Г. М. Застосування проектних технологій у формуванні особистісно-розвивального середовища ПТНЗ. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Серія: Професійна педагогіка*. 2016. Вип. 11. С. 54–62.
5. Стратегія розвитку національної академії педагогічних наук України на 2016–2022 роки. URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/942/> (дата звернення 13.11.2020).
6. Basol H. C., & Inozu J. Educating the 21st Century Language Teacher. *Alberta Journal of Educational Research*. 2019. 65 (3), P. 205–220.
7. Chernysh V., Vaseiko Yu., Kaplinskiy V., Tkachenko L. & Bereziuk J. Modern Methods of Training Foreign Language Teachers. *International Journal of Higher Education*. 2020. Vol. 9, no. 7. P. 332–344.
8. Hassan H., & Shkak J. (2020). Teacher Competence. DOI: 10.13140/RG.2.2.26969.95848.
9. Juniardi Y. Analysis the Effectiveness of Usaid Prioritas Program on English Language Teachers' Teaching Competence. *Conference: Analysis the Effectiveness of Usaid Prioritas Program on English Language Teachers' Teaching Competence*, Indonesia. 2018.
10. Koknova T., Kharchenko S., Bilyk N., & Sechka S. The Model of Educational Environment for Prospective Ukrainian ESL Teachers within Competency-Based Education. *Arab World English Journal (AWEJ). Special Issue on the English Language in Ukrainian Context*. 2020. P. 79–89. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.7>
11. Muhammad A. M., & Rahmat N.H. An Analysis of Language Teacher Competencies Among Novice Teachers. *4th International Conference ILANNS*. 2018.
12. Vilkanienė L., & Rozgienė I. CLIL Teacher Competences and Attitudes. *Sustainable Multilingualism*. 2017. 11 (1). P. 196–218. DOI: 10.1515/sm-2017-0019.

Reference

1. Monakhov, V. M. (2016). Didakticheskaya aksiomatika kognitivnoy teorii pedagogicheskikh tekhnologiy [Didactic axiomatics of cognitive theory of pedagogical technologies]. In *Sovremennyye informatsionnyye tekhnologii i IT-obrazovaniye (SITITO'2016)* [Modern information technology and IT education (SITITO'2016)]: trudy XI mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (pp. 32-39). Moskva [in Russian].
2. Kharchenko, S. Ya. (Ed.). (2017). *Pedahohichni tekhnolohiyi v suchasnykh naukovykh doslidzhennyakh : dosvid ta innovatsiyi* [Pedagogical technologies in modern research: experience and innovation]. Starobil'sk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka» [in Ukrainian].
3. Petryshyn, L.Y. (2015). *Teoretyko-metodychni osnovy formuvannya kreatyvnosti maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv* [Theoretical and methodological bases of formation of creativity of future social pedagogues]. (D diss.). Starobil'sk [in Ukrainian].
4. Romanova, H. M. (2016). Zastosuvannya proektnykh tekhnolohiy u formuvanni osobystisno-rozvyval'noho seredovyscha PTNZ [Application of design technologies in the formation of personal development environment of vocational schools]. *Naukovyy visnyk Instytutu profesiyno-tekhnichnoyi osvity NAPN Ukrainy. Seriya: Profesiyna pedahohika* [Scientific Bulletin of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Seriya: Professional pedagogy]. 11, 54-62 [in Ukrainian].
5. *Stratehiya rozvytku natsional'noyi akademiyi pedahohichnykh nauk Ukrainy na 2016-2022 roky* [Development strategy of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine for 2016-2022]. Retrieved from <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/942/> [in Ukrainian].
6. Basol, H. C., & Inozu, J. (2019). Educating the 21st Century Language Teacher. *Alberta Journal of Educational Research*, 65 (3), 205-220.
7. Chernysh, V., Vaseiko, Yu., Kaplinskiy, V., Tkachenko, L., & Bereziuk, J. (2020). Modern Methods of Training Foreign Language Teachers. *International Journal of Higher Education*. 9, 7, 332-344.
8. Hassan, H., & Shkak, J. (2020). *Teacher Competence*. DOI: 10.13140/RG.2.2.26969.95848.
9. Juniardi, Y. (2018). Analysis the Effectiveness of Usaid Prioritas Program on English Language Teachers' Teaching Competence. *Conference: Analysis The Effectiveness Of Usaid Prioritas Program On English Language Teachers' Teaching Competence*. Indonesia.
10. Koknova, T., Kharchenko, S., Bilyk, N., & Sechka, S. (2020). The Model of Educational Environment for Prospective Ukrainian ESL Teachers within Competency-Based Education. *Arab World English Journal (AWEJ). Special Issue on the English Language in Ukrainian Context*, 79-89. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/elt3.7>
11. Muhammad, A. M., & Rahmat, N. H. (2018). An Analysis of Language Teacher Competencies Among Novice Teachers. *4th International Conference ILANNS*.
12. Vilkanienė, L. & Rozgienė, I. (2017). CLIL Teacher Competences and Attitudes. *Sustainable Multilingualism*, 11 (1), 196-218. DOI: 10.1515/sm-2017-0019.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 11.11.2020